

СВЕТИ КРАЉ МИЛУТИН И ЊЕГОВО ДОБА: ИСТОРИЈА, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

Тематски зборник међународног научног скупа

„Краљ Милутин и доба Палеолога:

Историја, књижевност, културно наслеђе“,

Скопље 24 – 26. октобар 2021.

With the blessing of His Grace Bishop of Šumadija
Mr JOVAN (Mladenović)

HOLY KING MILUTIN AND HIS AGE:

HISTORY, LITERATURE, ART

Thematic Collection of Papers from the International Scientific
Conference 'King Milutin and the Palaeologan Age: History,
Literature, Cultural Heritage,'
Skopje, October 24-26, 2021.

СВЕТИ КРАЉ МИЛУТИН И ЊЕГОВО ДОБА: ИСТОРИЈА, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

Тематски зборник међународног научног скупа „Краљ Милутин и доба Палеолога: Историја, књижевност, културно наслеђе“, Скопље 24 – 26. октобар 2021.

УРЕДНИЦИ

др Јасмина С. Ћирић, доцент, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (Србија)

Презвитер др Србољуб Убипариповић, ванредни професор, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет (Србија)

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Протојереј ставрофор др Зоран Крстић, редовни професор, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет / ректор Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу (Србија)

Презвитер др Србољуб Убипариповић, ванредни професор, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет (Србија)

др Сања Пајић, ванредни професор, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (Србија)

Пуковник др Миљан Милкић, виши научни сарадник, Институт за стратегијска истраживања (Србија)

др Јасминка Кузмановска, виши научни сарадник / ванредни професор, Институт за националну историју, Скопље (Северна Македонија)

др Јасмина Ћирић, доцент, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (Србија)

др Ивана Јевтић, доцент, Коч Универзитет, Факултет друштвених и хуманистичких наука у друштвеним медијима (Турска)

др Пасхалис Андрудис, доцент, Аристотелов Универзитет у Солуну (Грчка)

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ ОДБОР

Протојереј ставрофор др Зоран Крстић, редовни професор, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет / ректор Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, (Србија)

др Горан Максимовић, редовни професор, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет (Србија)

др Аснү Билбан Јалцин, редовни професор, Истанбул Универзитет у Истанбулу (Турска)

др Николета Изар, ванредни професор емерита, лектор емерита, Универзитет у Копенхагену, Одељење уметности и студија културе (Данска)

др Сања Пајић, ванредни професор, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (Србија)

Презвитер др Србољуб Убипариповић, ванредни професор, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет (Србија)

др Јелена Богдановић, ванредни професор, Универзитет Вандербилт, Факултет уметности и науке (САД)

др Милан С. Димитријевић, научни саветник у пензији / академик, Астрономска опсерваторија у Београду (Србија) / Међународна словенска академија (Москва)

др Антје Боселман Рукби, виши научни сарадник/ ванредни професор, Јустус Либиг Универзитет, Институт за историју уметности, Гисен (Немачка)

др Катарина Митровић, виши научни сарадник, Универзитет у Београду, Филозофски факултет (Србија)

др Александра Фостиков, виши научни сарадник, Историјски институт Београд (Србија)

др Јасминка Кузмановска, виши научни сарадник / ванредни професор, Институт за националну историју, Скопље (Северна Македонија)

др Александра Колаковић, виши научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд (Србија)

Пуковник др Миљан Милкић, виши научни сарадник, Универзитет одбране, Институт за стратегијска истраживања (Србија)

др Бранислав Цветковић, музејски саветник, виши научни сарадник, Завичајни музеј у Јагодини (Србија)

др Пасхалис Андрудис, доцент, Аристотелов Универзитет у Солуну (Грчка)

др Ивана Јевтић, доцент, Коч Универзитет, Факултет друштвених и хуманистичких наука у друштвеним медијима Истанбул (Турска)

др Јасмина С. Ћирић, доцент, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (Србија)

Ђакон др Владимир Антић, доцент, Универзитет у Београду,
Православни богословски факултет (Србија)
др Светлана Владиславовна Маљцева, старији предавач, Санкт-
Петербуршки државни универзитет (Русија)
др Елмедина Дурановић, научни сарадник за старију историју,
Универзитет у Сарајеву, Институт за историју у Сарајеву (БиХ)
др Ангелики Папагеоргиу, специјализовани сарадник, Национални и
каподистријски универзитет, Одељење за словенске студије, Атина (Грчка)
др Ана Адашинскаја, пост-докторанд, Централноевропски универзитет у
Будимпешти (Мађарска)
др Андриани Георгиу, помоћни предавач, Отворени Универзитет,
Никозија (Кипар)
др Марија Алесија Роси, специјалиста за историју уметности, Принстон
Универзитет, Одељење за уметност и археологију (САД)

РЕЦЕНЗЕНТИ

др Снежана Божанић, редовни професор, Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет, Одељење за историју (Србија)
др Предраг Драгојевић, редовни професор, Универзитет у Београду,
Филозофски факултет, Одељење за историју уметности (Србија)
др Томислав Јовановић, редовни професор у пензији, Универзитет у
Београду, Филолошки факултет (Србија)
Ђакон др Ивица Чаировић, ванредни професор, Универзитет у
Београду, Православни богословски факултет (Србија)
др Константинос М. Вафиадес, предавач, Виша црквена Академија у
Атини / директор Епархијске академије за религијске и историјске студије
Светих Метеора (Грчка)
др Јелисавета Мутафова, ванредни професор, Бугарска академија наука,
Софија (Бугарска)
др Бранка Гугољ, ванредни професор, Универзитет у Косовској
Митровици, Филозофски факултет (Србија)
др Слободан Нинковић, научни саветник у пензији, Астрономска
опсерваторија у Београду (Србија)
др Лука Ч. Поповић, научни саветник, Астрономска опсерваторија у
Београду; редовни професор, Математички факултет, Универзитет у
Београду (Србија)
др Бранислав Цветковић, музејски саветник, виши научни сарадник,
Завичајни музеј у Јагодини (Србија)
др Драгана Павловић, доцент, Универзитет у Београду, Филозофски
факултет, Одељење за историју уметности (Србија)

др Зорана Ђорђевић, доцент, Универзитет у Београду, Институт за мултидисциплинарна истраживања (Србија)

СЕКРЕТАРИ ТЕМАТСКОГ ЗБОРНИКА РАДОВА:

др Сава Миловановић, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет (Србија)

мр Милош Стојковић, мастер историчар (Северна Македонија)

Невена Богојевић, мастанд, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за историју уметности (Србија)

Софија Трпчевски, историчар уметности (Србија)

ЛЕКТУРА ТЕКСТОВА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ: Негослав Јованчевић, Лазар Марјановић, Јелена Јеж

ЛЕКТУРА ТЕКСТОВА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ: др Маријана Матић, доцент, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет (Србија)

КОРЕКТУРА: Негослав Јованчевић, Лазар Марјановић

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК И ДИЗАЈН: Дејан Манделц

ИЗДАВАЧ: Издавачка кућа Епархије шумадијске „Каленић“

ШТАМПА: ГРАФОСТИЛ, Крагујевац

ТИРАЖ: 1000 примерака

Публикација је заснована на раду акције EuroWeb CA19131 у оквиру програма COST (Европске сарадње у науци и технологији). COST (Европска сарадња у науци и технологији) је агенција за финансирање мрежа за истраживање и иновације. Наше акције помажу у повезивању иницијатива за истраживање широм Европе и омогућавају научницима да развију своје идеје делећи их са колегама. Ово подстиче њихово истраживање, каријеру и иновације.

HOLY KING MILUTIN AND HIS AGE: HISTORY, LITERATURE, ART

Thematic Collection of Papers from the International Scientific Conference
'King Milutin and the Palaeologan Age: History, Literature, Cultural Heritage,'
Skopje, October 24-26, 2021.

EDITORS

Jasmina S. Ćirić Ph.D, Assistant Professor, University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts (Serbia)

Presbyter Srboľjub Ubiparipović Ph.D, Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology (Serbia)

ORGANIZING COMMITTEE

Archpriest Stavrophor Zoran Krstić Ph.D, Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology / Rector of the Theological Seminary "St. John Chrysostom" in Kragujevac (Serbia)

Presbyter Srboľjub Ubiparipović Ph.D, Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology (Serbia)

Sanja Pajić Ph.D, Associate Professor, University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts (Serbia)

Colonel Miljan Milkić Ph.D, Senior Research Associate, University of defence, Institute for Strategic Research (Serbia)

Jasminka Kuzmanovska Ph.D, Senior Research Associate / Associate Professor, Institute of National History, Skopje (North Macedonia)

Jasmina S. Ćirić Ph.D, Assistant Professor, University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts (Serbia)

Ivana Jevtić Ph.D, Assistant Professor, Koç University, Faculty of Social Sciences and Humanities in Social Media (Turkey)

Paschalis Androudīs Ph.D, Assistant Professor, Aristotle University of Thessaloniki (Greece)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE

Archpriest Stavrophor Zoran Krstić Ph.D, Full Professor, University of Belgrade, Orthodox Theological Faculty / Rector of the St. John Chrysostom Theological School in Kragujevac (Serbia)

Goran Maksimović Ph.D, Full Professor, University of Niš, Faculty of Philosophy (Serbia)

Asnu Bilban Yalçın Ph.D, Full Professor, Istanbul University in Istanbul (Turkey)

Nicoletta Isar Ph.D, Associate Professor Emerita, Lector Emerita, University of Copenhagen, Department of Arts and Cultural Studies (Denmark)

Sanja Pajić Ph.D, Associate Professor, University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts (Serbia)

Presbyter Srbojub Ubiparipović Ph.D, Associate Professor, University of Belgrade, Orthodox Theological Faculty (Serbia)

Jelena Bogdanović Ph.D, Associate Professor, Vanderbilt University, College of Arts and Science (USA)

Milan S. Dimitrijević Ph.D, retired scientific advisor/academician, Astronomical Observatory of Belgrade (Serbia)/International Slavic Academy (Moscow)

Antje Bosselman-Ruickbie Ph.D, Senior Research Associate/Associate Professor, Justus Liebig University, Institute of Art History, Giessen (Germany)

Katarina Mitrović Ph.D, Senior Research Associate, University of Belgrade, Faculty of Philosophy (Serbia)

Aleksandra Fostikov Ph.D, Senior Research Associate, The Institute for History Belgrade (Serbia)

Jasminka Kuzmanovska Ph.D, Senior Research Associate/Associate Professor, Institute of National History, Skopje (North Macedonia)

Aleksandra Kolaković Ph.D, Senior Research Associate, Institute for Political Studies, Belgrade (Serbia)

Colonel Miljan Milkić Ph.D, Senior Research Associate, Institute for Strategic Research (Serbia)

Branislav Cvetković Ph.D, Museum Advisor, Senior Research Associate, Jagodina Museum (Serbia)

Paschalis Androudīs Ph.D, Assistant Professor, Aristotle University of Thessaloniki (Greece)

Ivana Jevtić Ph.D, Assistant Professor, Koch University, Faculty of Social Sciences and Humanities in Social Media, Istanbul (Turkey)

Jasmina S. Ćirić Ph.D, Assistant Professor, University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts (Serbia)

Deacon Vladimir Antić Ph.D, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology (Serbia)

Svetlana Vladislavovna Maltseva Ph.D, Senior Lecturer, Saint Petersburg State University (Russia)

Elmedina Duranović Ph.D, Research Associate for Ancient History, University of Sarajevo, Institute for History in Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)

Angeliki Papageorgiou Ph.D, Specialized Associate, National and Kapodistrian University of Athens, Department of Slavic Studies (Greece)

Ana Adashinskaya Ph.D, Postdoctoral Fellow, Central European University in Budapest (Hungary)

Andriani Georgiou Ph.D, Adjunct Lecturer, Open University, Nicosia (Cyprus)

Maria Alessia Rossi Ph.D, Art History Specialist, Princeton University, Department of Art & Architecture (USA)

REVIEWERS

Snežana Božanić Ph.D, Full Professor, University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of History (Serbia)

Predrag Dragojević, Ph.D, Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Department of Art History (Serbia)

Tomislav Jovanović Ph.D, Retired Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Philology (Serbia)

Deacon Ivica Čairović Ph.D, Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology (Serbia)

Konstantinos M. Vapheiates Ph.D, lecturer, Higher Ecclesiastical Academy of Athens / Director of the Diocesan Academy of Religious and Historical Studies of the Holy Meteora (Greece)

Elisaveta Mutafova Ph.D, Associate Professor, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia (Bulgaria)

Branka Gugolj Ph.D, Associate Professor, University of Mitrovica, Faculty of Philosophy (Serbia)

Slobodan Ninković Ph.D, Retired Scientific Advisor, Astronomical Observatory in Belgrade (Serbia)

Luka Č. Popović Ph.D, Scientific Advisor, Astronomical Observatory in Belgrade; Full Professor, Faculty of Mathematics, University of Belgrade (Serbia)

Branislav Cvetković Ph.D, Museum Advisor, Senior Research Associate, Homeland Museum in Jagodina (Serbia)

Dragana Pavlović Ph.D, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Department of Art History (Serbia)

Zorana Đorđević Ph.D, Assistant Professor, University of Belgrade, Institute for Multidisciplinary Research (Serbia)

SECRETARIES OF THE THEMATIC COLLECTION OF PAPERS

Sava Milovanović Ph.D, University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology (Serbia)

Miloš Stojković, M.A. historian (North Macedonia)

Nevena Bogojević, art historian, master's candidate, Faculty of Philosophy, Department of Art History (Serbia)

Sofija Trpčevski, art historian (Serbia)

SERBIAN LANGUAGE TEXT EDITORS: Negoslav Jovančević, Lazar Marjanović, Jelena Jež

ENGLISH LANGUAGE TEXT EDITOR: Marijana Matić, Ph.D, Assistant Professor, University of Kragujevac, Faculty of Theology and Arts

PROOFREADING: Negoslav Jovančević, Lazar Marjanović

TECHNICAL EDITOR AND DESIGN: Dejan Mandelc

PUBLISHER: Publishing House of the Eparchy of Šumadija of the Serbian Orthodox Church - "Kalenić"

PRINT: GRAFOSTIL, Kragujevac

PRINT RUN: 1000 copies

This publication is based upon work from COST Action EuroWeb CA19131, supported by COST (European Cooperation in Science and Technology). COST (European Cooperation in Science and Technology) is a funding agency for research and innovation networks. Our Actions help connect research initiatives across Europe and enable scientists to grow their ideas by sharing them with their peers. This boosts their research, career and innovation.

ГОЛИКЛИН – НЕПОЗНАТО МЕСТО БОРАВКА КРАЉА
МИЛУТИНА У ЛЕТО 1308. ГОДИНЕ

Апстракт: Предмет рада је убицирање непознатог топонима Goliqueline (Голиклин), места где је краљ Милутин 25. јула 1308. године, у својим шаторима, ратификовао уговор са Карлом од Валоа, претходно склопљен у опатији Лис код Мелена, недалеко од Париза, 27. марта исте године. У контексту извора о српско-византијском ратовању анализирани су досадашње убикације овог места, поред чега је указано на постојање још два топонима сличног назива. Полазећи од претпоставке да Голиклин треба тражити у близини Штипа, који је краљ Милутин освојио од Византије у времену између склапања и ратификације уговора, закључено је да се овај топоним највероватније односи на брдо Голак између села Врбица и Соколарци, западно од Кочана и 25 километара северно од Штипа.

Кључне речи: Goliqueline (Голиклин), брдо Голак, Штип, краљ Милутин, средњи век.

Топоним Goliqueline, који по свему судећи треба читати француски – *Голиклин*, јавља се у изворима као место у чијој је непосредној близини краљ Милутин обавио ратификацију уговора склопљеног са братом француског краља, Карлом од Валоа. Ова ратификација уследила је у склопу Милутинове политике напуштања пријатељских односа са Византијом и династијом Палеолога и заокрета према папству и француским феудалцима из јужне Италије. Настојећи да обезбеди легитимитет свом сину Стефану као наследнику престола, краљ Милутин је радио на склапању савезништва и стицању подршке папе и француских великаша из јужне Италије, који су имали за циљ да сруше династију Палеолога и обнове Латинско царство. Након преговора са папом Бенедиктом XI (1303–1304) и папом Климентом V (1305–1314) о склапању уније, краљ Милутин је 1306. године најпре склопио савез са Филипом Тарентским, сином јужноиталијанског краља Карла II, који је, делујући из Албаније и Епира, настојао да обнови латинску власт над ви-

зантијским територијама, узевши титулу „деспота Романије“. Затим је дошло до преговора и потписивања уговора о савезу и са Филиповим рођаком Карлом од Валоа, братом француског краља Филипа IV Лепог (1285–1314) и титуларним латинским царем, који је такође имао амбицију да свргне династију Палеолога и завлада Византијом.¹

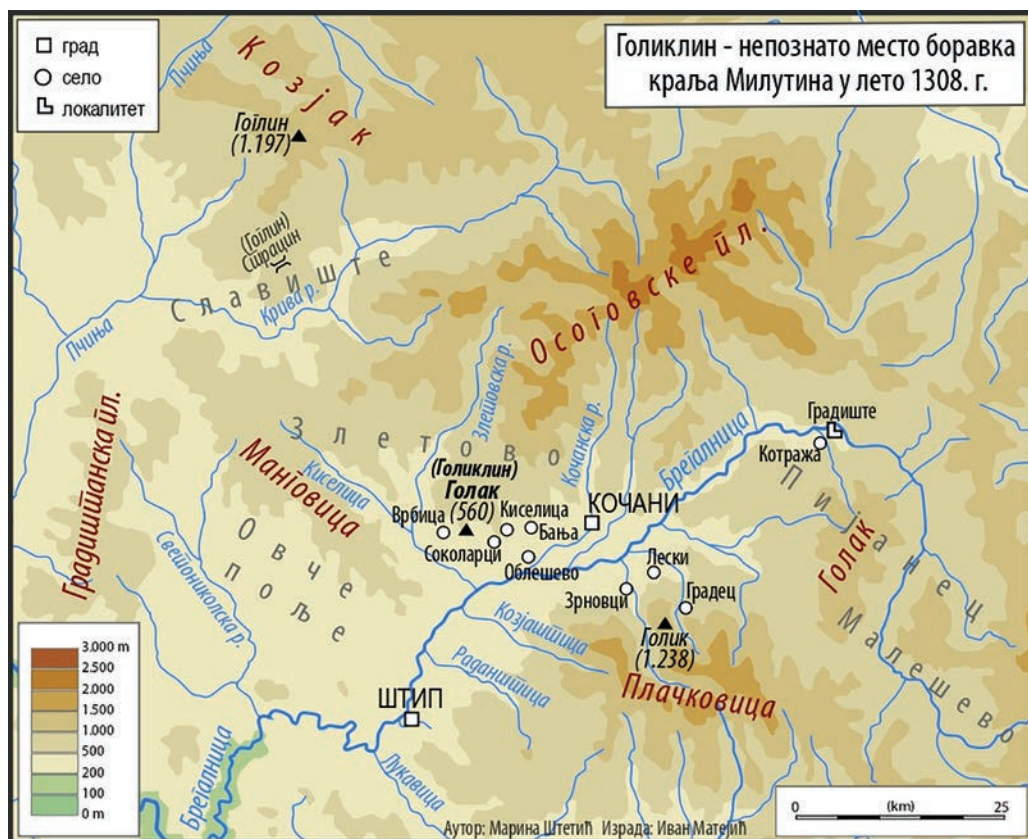
Посланици краља Милутина, Дубровчанин Марко Лукарић и Которанин Трифун Михајловић, 27. марта 1308. године у опатији Лис код Мелена, недалеко од Париза, у име српског владара положили су заклетву о пружању помоћи Карлу од Валоа у борби против византијског цара Андроника II Палеолога. Поред обостране војне помоћи, Милутиновог обећања да ће прихватити Унију, као и преговора о браку између његове ћерке Царице и Карла од Аленсона, млађег сина Карла од Валоа, уговор је подразумевао и поделу територија у виду интересних сфера.² Карло од Валоа је српском краљу гарантовао право на већ стечене византијске територије у периоду 1282–1284, признате миром из 1299. године, док су у уговору набројани само они крајеви који су представљали пограничне области према Византијском царству и за које је процењено да су доносили приход од 5000 златника. У питању је контрата без имена, која се простирала од граница Прилепа до граница Просека, односно предео који обухвата средњи ток Вардара, затим контра-та Овчеполје до границе града Штипа, контрата Дебар до реке Мат, као и контрата Кичево до границе Охрида, док су на византијској страни остали поменути градови, који су се тамо налазили и 1299. године.³

Међутим, у периоду од постизања договора у Француској до потписивања уговора од стране српског краља дошло је до извесних промена. Ратификација уговора обављена је у присуству которских грађана Павла Томе и Трифуна Михајловића, као и узвратног посланства Карла од Валоа на челу са Јованом де Монлисоном, каноником Гастена, унутар кога се налазио и

1 Пурковић 2002: 8–9; Mavromatis 1974: 122–124; Mavromatis 1978: 131; Мошин 1977: 420–422; Ћирковић 1981: 447 (Љ. Максимовић), 455–456; Станковић 2012: 119–122; Живковић, Петровић, Узелац 2013: 29–34; Узелац, Радовановић 2013: 593–594, 601–602.

2 Убичини 1870: 310–326; Quicherat 1873, 116–117; Mavromatis 1974: 124, 138–148; Мошин 1977: 422–423; 438–439; Mavromatis 1978: 56, 123–131; Ћирковић 1981: 456; Станковић 2012: 122–124; Живковић, Петровић, Узелац 2013: 33; Узелац, Радовановић 2013: 594–595.

3 „Nec autem nomina sunt terrarum de quibus tangitur superius, videlicet, contrata a confinibus castris nomine Prilep usque ad confines castris nomine Prisece, et contrata Ouciepoullie usque ad confines castris nomine Stip, et contrata de Deber, usque ad flumen nomine Mahat, et contrata Quiciane usque ad confines Hoquerie; de quibus terris seu contratis usque ad regnum Sclavonie coherentibus et castris infra ipsarum metas existentibus dictus rex habet quolibet anno de reddito quinque millia florenorum et non ultra, ut sui procuratores asserunt sepe dicti.“ Убичини 1870: 324–325; Quicherat 1873, 117–118; Mavromatis 1974: 140–141, 147; Мошин 1977: 438–439; Mavromatis 1978: 131; Ћирковић 1986: 26–27, нап. 5; Živojinović 1996: 59; Станковић 2012: 124; Живковић, Петровић, Узелац 2013: 33, нап. 71.

Карта Голиклин - непознато место боравка краља Милутина у лето 1308. г.,
аутор: Марина Штетић; картограф: Иван Матејић

већ поменути Дубровчанин Марко Лукарић, који је изгледа био прешао у Карлову службу. Краљ Милутин је уговор потврдио 25. јула 1308. године „in tentoriis nostris, apud Goliqueline“ – „у нашим шаторима, код Голиклина“, док је садржај његове исправе сачуван у склопу видимације (потврде) француског краља Филипа IV Лепог из децембра 1313. године.⁴ Приликом ратификације извршене од стране српског владара у уговор је унета допуна која гласи: „А напред речени град по имену Штип, који поседујемо са свим што му припада, задржавамо себи и својим наследницима и не намеравамо да се обавежемо да га предамо по основи раније споменуте заклетве“.⁵ Судаћи

4 Убичини 1870: 328–331; Quicherat 1873, 116; Mavromatis 1974: 148–150; Мошин 1977: 423, 440–443; Mavromatis 1978: 133–136; Живковић, Петровић, Узелац 2013: 34; Узелац, Радовановић 2013: 595.

5 У латинском оригиналу: „Castrum autem nomine Stip supradictum, quod possidemus cum suis pertinentiis nobis et nostris successoribus retinemus, nec ad dimittendum illud pretextu juramenti predicti intendimus obligari“. Убичини 1870: 328, 331; Mavromatis 1974: 150; Мошин 1977: 442–443; Mavromatis 1978: 136; Ђирковић 1986: 27, в. и нап. 6.

према цитираној одредби, краљ Милутин је Штип освојио од Византије у кратком периоду између састављања уговора у Француској и његове потврде код Голиклина, тачније у временском распону између 27. марта и 25. јула 1308. године,⁶ док би поменута чињеница требало да послужи и у прилог убикацији овог још увек непознатог топонима.

Голиклин као место боравка краља Милутина у лето 1308. године по свему судећи првенствено треба тражити на простору Македоније, док се у поменутом правцу кретала и већина историчара који су се бавили убицањем овог топонима. О Милутиновом присуству на тлу Македоније и ратовању између Србије и Византије сведочи неколико извора, премда не доносе податке о тачном месту сукоба, при чему се готово ниједан од њих не може прецизно датовати. Судећи према речима Даниловог настављача, краљ Милутин је у једном периоду током 1308. године боравио у Скопљу. Наиме, писац *Житија архиепископа Данила* бележи да су Каталанци други пут напали Хиландар у време када је Данило, његов тадашњи игуман, отишао да манастирске драгоцености однесе на чување краљу Милутину, који се тада налазио у Скопљу,⁷ што је датовано у поменути период.⁸ Тачно време напада није познато, премда се највероватније ради о првој половини 1308, будући да су Каталанци у пролеће исте године први пут напали Солун, док су најкасније до почетка лета извршили напад и на Велику Лавру Св. Атанасија, манастир на крајњем југу Свете Горе, што би значило да су претходно прошли читавим Атосом, укључујући и Хиландар.⁹

У запису анагноста Радина Нагоричанина из Жеглигова, који је настао на једном рукописном јеванђељу, говори се да је писање књиге завршено у време када је казнац Драгослав био над селом Сушицом (источно од Скопља), а краљ Милутин заратио са Грцима.¹⁰ Као што се може видети, текст записа посредно упућује на околину Скопља као место Милутиновог боравка.

6 Ћирковић 1986: 26–27; Живојиновић 1996: 59–60; Петровски 1999: 141–153.

7 Мак Данијел, Мирковић 1989: 91.

8 Живојиновић 1980: 257–258. Ратујући после 1301. године као најамничка војска на страни византијског цара у борби против Турака Селџука, Каталанци су се након убиства њиховог вође Рожера де Флора 30. априла 1305. године одметнули од Андроника II Палеолога, харајући Тракијом са својим савезницима Туркопулима. У лето 1307. прешли су у Македонију, а затим и на полуострво Касандрију, одакле су све до пролећа 1309. године нападали и пустошили Свету Гору и крајеве до Солуна. Живојиновић 1980: 251–266; Ћирковић 1981: 457–458.

9 Живојиновић 1980: 258, 260–261, 266. Према једном предању о преласку појединих припадника Компаније у православље, које не прецизира који по реду напад је у питању, Каталанци су пустошили Хиландар на Велику Суботу, уочи Ускрса, што се може односити на 13. април 1308, али и на 29. март 1309. године, пре него што су се повукли у околину Солуна. Живојиновић 1980: 262–263, нап. 65.

10 Стојановић 1902: 15–16, бр. 34; Павић 1986: 44–45; Благојевић 2001: 21–22, нап. 18, 19.

С друге стране, иако сведочи о нарушавању дотада добрих српско-византијских односа, успостављених миром из 1299. године, настанак записа се, због проблематичног датовања,¹¹ са одређеном сигурношћу може сместити једино у шири временски период 1308–1311. године.¹² У науци је изнето и мишљење да се ради управо о 1308. години,¹³ али и да настанак записа припада временском интервалу између 1. септембра 1309. и 31. августа 1310. године, с обзиром на то да је и у овом периоду изгледа долазило до отворених сукоба између Србије и Византије.¹⁴

О српско-византијском ратовању у пограничним пределима сведочи Тома Магистар (монах Теодул), византијски филолог и ретор из Солуна, који је у свом обраћању великом доместику Кантакузину писао о заслугама војсковође Хандрина, заповедника Солуна. Тома Магистар наводи да је до сукоба и битке између Срба и Византинаца дошло у „њиховим границама“, у време „кад је архонт Трибала раскинуо уговоре са Ромејима и због тога настојао да настани Турке унаоколо, а наш положај био не може бити горе (против нас је наине снова)“. Даље објашњава да је рат био жесток, док су се варвари, навикнути на непогодност терена, свим силама борили против византијске војске, „не мислећи ништа умерено“. Упркос томе, византијски војсковођа Хандрин одбио је напад и савладао српску војску без икаквих губитака, док је међу Србима било много погинулих и рањених.¹⁵ Осим назнаке да је до ратовања Срба и Византинаца дошло у пограничним крајевима, у тренутку када је краљ Милутин планирао да прихвати део Турака, само место и време сукоба није ближе познато. До раздвајања Туркопула, који су заједно са Каталанцима пустошили Свету Гору и остале византијске крајеве, дошло је након њиховог другог напада на Солун у пролеће или лето 1309. године, тако што се део њих са припадницима Каталанске компаније пребацио у Тесалију, док је други део ступио у службу краља Милутина.¹⁶ Самим тим, сукоб Срба и Византинаца који описује Тома Магистар према мишљењу М. Живојиновић треба сместити у 1309. годину.¹⁷

11 „въ лѣт(ѡ) .S. Ѡ. и .И. сотно кнѣдикто .л. ѣ. (!), а друго и не ознахъ коѡ би лѣт(ѡ)“. Стојановић 1902: 16, бр. 34.

12 Князевская и др. 2002: 378–379, 423 (Турилов).

13 М. Живојиновић сматра да годину из записа треба читати као 6800, која према александријском, тачније антиохијском рачунању времена одговара 1308. години. Живојиновић 1996: 60, пар. 12.

14 Петровски 1999: 147–148.

15 Баришић, Ферјанчић 1986: 613–614.

16 Живојиновић 1980: 266–269; Ћирковић 1981: 458.

17 Живојиновић 1980: 267; Живојиновић 1996: 60. Петровски 1999: 146. Сматра се да је Штип можда изгубљен већ у поменутом сукобу, а свакако до октобра 1311, док ће га поново освојити Стефан Дечански 1328. или 1330. године. Петровски 1999: 150–152; Мишић 2014: 39.

Као што се може видети, сачувани извори који сведоче о српско-византијским сукобима не садрже податке који би ближе говорили у прилог убикацији места Голиклин. У свом издању уговора краља Милутина и Карла од Валoa, А. Убичини је *Goliqueline* прочитао као *Голикелан*, сматрајући да се овај топоним односи на место „у *Голак* планини“. Затим додаје да се може радити о топониму Гилан или Гњилан, објашњавајући да би *Голикелан* у том случају представљао искривљени назив од *Голак гњилан*. У прилог својој тези, Убичини наводи да код овог места постоје развалине неке тврђаве, код које је краљ Урош II могао боравити у лето 1308. године у табору под чадорима.¹⁸ Планина Голак налази се у североисточној Македонији у окуки Брегалнице, југозападно од данашњег Делчева и области Пијанец, која је у састав српске државе ушла 1282. године.¹⁹ Када је реч о топониму Гњила, данас постоји брдо Гњила у атару села Њивичани северозападно од Кочана.²⁰ Топоним истог назива помиње се и у повељи цара Душана о оснивању Злетовске епископије 1346/1347. године, као један од међника села Морозвизд (данашњи Мородвис) према сеоском насељу Видостиниште (данашње Видовиште западно од Мородвиса) јужно од Кочана. У повељи се наводи и да је цар Душан манастиру Лесново, седишту епископије, приложио и две њиве под Гњилом.²¹ Међутим, наведени топоними се географски свакако не могу довести у блиску везу са планином Голак.

Убичинијево мишљење прихватио је А. Атанасовски, указујући и на чињеницу да је у време краља Милутина преко планине Голак, која затвара Пијанец са југозападне стране, пролазила српско-византијска граница, призната миром из 1299. године. Затим истиче да на северној страни Голака постоје остаци већих средњовековних манастира и црква, као и остаци две тврђаве. Мање утврђење налазило се у високом делу планине код Старе Реке. Већа тврђава била је подигнута изнад саме реке Брегалнице, поседујући веома повољан положај за одбрану, будући да се са ње могао надгледати читав Пијанец, док су на локалитету видљиви трагови утврђења и остаци јужне куле. Одбацујући са једне стране Убичинијеву претпоставку о томе да је назив *Голикелан* погрешно написан, Атанасовски, који спорни топоним чита латински – *Голиквелин*, сматра да се краљ Милутин у лето 1308. године налазио под шатором управо поред поменуте тврђаве, где је и ратификовао уговор са Карлом од Валoa. Узимајући у обзир да је овом приликом међу српским територијама наведен и Штип, који првобитно није

18 Убичини 1870: 327, 329, 340, прим. 27. Убичинијева убикација углавном је прихваћена у досадашњој историографији: Quicherat 1873: 116; Атанасовски 1995: 61–62 и др. В. и: Живковић, Петровић, Узелац 2013: 35, нап. 75.

19 IGI 1957: Plačkovica 1: 50.000; Тирковић 1981: 439.

20 Иванова 1988: 262–263.

21 Мишић 2014: 186–187, 192–193; Иванова 1988: 257–258.

био предвиђен уговором, дошао је до закључка да је Милутин био војно ангажован на истоку и да се због тога нашао под планином Голак.²²

Настојећи да поткрепи своју тезу, Атанасовски наводи и да је у близини Градишта под Голаком било смештено насеље Котража, као и да је овде краљица Јелена 1289. Дубровчанима потврдила винограде које су држали у време краља Уроша, што је претходно било гарантовано и од стране краља Милутина, повељом издатом у Призрену исте године.²³ С тим у вези истиче да је Дубровчанину Марку Лукарићу, као једном од посланика српског краља приликом потписивања уговора у Паризу у марту 1308, који је заједно са француским посланицима присуствовао и Милутиновој ратификацији споразума код Голиклина исте године, сигурно било познато место Котража под Голаком, будући да се на њему и раније налазио.²⁴ Топоним Котража јавља се и у повељи цара Душана издатог Злетовској епископији 1346/1347. године као место на коме је постојало селиште даровано манастиру Лесново.²⁵ Селиште на Котражи налазило се на месту данашњег топонима Селишта код Гладног Градишта на левој обали Брегалнице, простирући се између Небрадове луке и места Боришје. Поменуто Боришје постоји и данас на десној страни реке као део села Илиово на путу за Драмчу, где је откривена црква која се датује у XIV век. Селиште на Котражи је са истока и запада било оивичено високим брдима, док је на северу допирало до реке Брегалнице.²⁶

Међутим, Котража у близини Голака у Пијанецу, која је постојала у средњем веку, засигурно се не може односити на истоимени топоним где је краљица Јелена 1289. године издала повељу Дубровчанима, будући да се место потписивања поменутог акта морало налазити у границама краљичине државе (територије под њеном управом), која је обухватала Зету, Требиње, Плав и горњи Ибар.²⁷ Такође, посланик дубровачког кнеза Лукар Михајловић, који је 1289. боравио на Котражи у краљичиној држави и у Призрену приликом издавања повеља,²⁸ и Дубровчанин Марко Лукарић, посланик краља Милутина 1308. године, коме је место Голиклин наводно требало да буде од раније познато, свакако нису исте личности, због чега се поменута теза мора одбацити. Закључак да је краљ Милутин након освајања Штипа наставио у правцу истока, према Пијанецу и планини Голак, не делује прихватљиво и захваљујући чињеници да се долина Брегалнице

22 Атанасовски 1996: 61.

23 Мошин и др. 2011: 285–288; Атанасовски 1990–1991: 42; 1996: 61.

24 Атанасовски 1990–1991: 42; 1996: 61–62.

25 Мишић 2014: 187, 193.

26 Атанасовски 1990–1991: 42.

27 Копривица 2015: 15–16.

28 Мошин и др. 2011: 286, 288.

на потезу североисточно од Штипа, укључујући већи део Кочанског поља са Морозвиздом, па све до изворишног дела реке заједно са Малешевом, налазила у оквиру српске државе по свему судећи од 1282. године.²⁹ Самим тим, на овом простору није постојао ниједан значајан византијски град који је српски владар почетком XIV века могао настојати да освоји. Сачувани извори, иако крајње оскудног садржаја, такође не пружају ни најмању назнаку о евентуалном нападу на Пијанец од стране византијске војске, док је и долазак француског посланства у најисточније делове тадашње Србије тешко прихватљив. Милутинова даља освајања могла су првенствено бити усмерена долином Вардара, према Просеку и Прилепу, или пак долином Струмице према истоименом граду и долином Струме до Сера, односно правцем којим се српска војска кретала и током ратовања 1283–1284. године.³⁰

Почетком тридесетих година прошлог века, А. Пурковић је изнео мишљење да се место *Goliqueline* односи на топоним Голи Хлми, који треба тражити у околини Призрена.³¹ Заправо, у хрисовуљи цара Душана за манастир Светих Арханђела код Призрена (1349/1350) топоним Голи Хлми (**Голи Хлми**) представљао је забел села Брезје, које се налази у Дреници на Косову.³² Пурковићево мишљење усвојио је В. Мошин, истичући да је убикација на Косову Пољу доста сигурнија и да назив *Goliqueline*, који чита или латински *Голиквелин*, или према Убичинију: *Голикелан*, заиста може представљати превод имена *Голи Хлми* (*Голи Хум*), у значењу брда (франц. *colline*) – *Goli-colline*.³³ У прилог убикацији на Косову узиман је податак да је краљ Милутин и отприлике два месеца касније боравио у близини, тачније да је, према датовању С. Новаковића, 14. септембра 1308. године Дубровчанима издао повељу на Врхлабу.³⁴ Ово место представљало је неутврђени двор (летњиковац) код извора реке Лаб на Копаонику, у близини данашњег села Беласице недалеко од Куршумлије, где је, сматрало се, краљ Милутин 1308. са разапетим шаторима боравио негде у планини ради лова.³⁵ Позивањем на поменути исправу, прихватајући датовање и тумачење С. Новаковића, донет је закључак да је краљ Милутин на Косову примио и француске посланике 1308. године.³⁶ Међутим, мимо тога што се летње ре-

29 Исти: 502 (Краљ Милутин је манастиру Грачаница 1315. или 1321. године даровао поседе, који су се, између осталог, налазили и у Морозвизду); Петровски 1999: 150–152; Мишић 2014: 75, 157 (карта: *Србија краља Милутина и Драгутинова држава*).

30 Ћирковић 1981: 441.

31 Пурковић 2002: 14, нап. 3.

32 Мишић, Суботин-Голубовић 2003: 97, 128, 188, 191.

33 Мошин 1977: 423, 442, нап. 24.

34 Новаковић 2005: 161–163.

35 Новаковић 1911: 14; Здравковић 1975: 114–119; Антоновић 2010: 78–79.

36 Пурковић 2002: 14, нап. 3; Мошин 1977: 423–424.

зиденције Немањића иначе нису налазиле под шаторима, у историографији је одавно утврђено да повеља о трговачким и судским правима Дубровчана, која је датована само „на Крстовдан“, потиче из 1302. године, будући да је сачуван и латински нацрт, састављен у Дубровнику новембра 1301, отприлике годину дана раније.³⁷ Самим тим, повеља са Врхлаба не може поткрепити тезу о Милутиновом боравку на Косову у лето 1308. године.

Међу истраживачима који су топоним *Goliqueline* тражили на простору Македоније налази се и Т. Томоски, сматрајући да је краљ Милутин у тренутку потписивања уговора боравио на једном важном војном пункту између Нагоричана и Славишта, у близини рударског предела Трновац, тачније на прелазу Страцин (802 m), чији други назив гласи *Гоглин*, на основу истоимене планине.³⁸ У питању је превој у селу Страцин изнад Криве реке северозападно од Кратова, у чијој се близини налазио некадашњи град Славиште. Превој Страцин представља најважнији саобраћајни чвор у долини Криве реке, у коме се укрштају путеви према Куманову, Кратову и Кривој Паланци.³⁹ Иако се први пут помиње 1519. године као дербенцијско село, Страцин је вероватно представљао средњовековно насеље.⁴⁰ Гоглин је првенствено врх на најјужнијем делу планине Козјак, који се на надморској висини од 1197 m уздиже између Славишког (Кривоаланачког) поља и Отошничког језера, раздвајајући Кривоаланачко поље, Кумановско поље и Кратово. Читав огранак Козјака са врхом Гоглин назива се и Страцинска планина, по селу Страцин које се простире на његовим источним падинама.⁴¹ Истичући важност положаја самог Страцина у географском и саобраћајном погледу, где је краљ Милутин могао боравити са војском, Томоски сматра да *Гоглин* представља скраћени облик назива *Голиглин*, односно варијанту имена *Goliqueline*, и да се самим тим односи на овај спорни топоним.⁴² Треба имати у виду да се Славиште налазило у саставу српске државе још од 1282. године, не представљајући погранично подручје према Византији.⁴³ Узимајући у обзир само освајање Штипа, затим вести о српско-византијским сукобима који су се очигледно одвијали у пограничним пределима и до којих је изгледа долазило и наредне, 1309. године, Милутиново повлачење дубље у државну територију половином 1308. не чини се оправданим.

37 Мошин и др. 2011: 343–347.

38 Томоски 1978: 249, нап. 30; Trifunoski 1980: 210.

39 Trifunoski 1980: 207–208, 210, 220, 305.

40 Trifunoski 1980: 307. Сматра се да је преко превоја Страцин прошао султан Мурат 1389. на путу према Косову Пољу (Шкриванић 1974: 96), као и султан Мехмед II 1454. године на путу до Новог Брда (Trifunoski 1980: 224).

41 IGI 1958: Kratovo 1:50.000; Trifunoski 1980: 305.

42 Томоски 1978: 249, нап. 30.

43 Мишић 2014: 38.

Непознати топоним који је предмет овог рада очигледно првенствено треба тражити у ближој околини самог Штипа, будући да је овај град освојен у периоду пре ратификације уговора. На простору северно и североисточно од Штипа данас постоје два топонима која у досадашњој историографији нису узимана у обзир, а чији се називи могу довести у везу са именом *Голиклин*. Североисточно од Штипа, на југоисточном ободу Кочанске котлине и у подножју планине Плачковице, преко које је пролазила српско-византијска граница, постоји врх Голик, чија надморска висина износи 1238 m. Поменути врх се уздиже између насеља Градец, Зрновци и Лески,⁴⁴ док се према Трифуноском на атару села Лески налази потес Голак.⁴⁵ Уколико би се средњовековни топоним Голиклин односио на планински врх Голик, у уговору би вероватно стајало да се краљ Милутин налазио у шаторима „на Голиклину“ или „под Голиклином“. Прву могућност треба одмах одбацили, будући да се коњица и војни табор нису могли стационарати на узвишењу толико велике надморске висине, са кога би, заједно са елитним коњичким одредима, било прилично отежано и само спуштање. Поред тога, претила би и опасност од опкољавања од стране непријатељске војске размештене у подножју планинског врха. Такође, треба имати у виду и да би Штип у овом случају, уколико је освојен непосредно пред ратификацију уговора, повлачењем српске војске ка истоку практично био остављен иза леђа, док је византијска војска, иако вероватно заузета каталанским нападима, лако могла да продре из правца Солуна долином Вардара и Криве Лакавице, или још брже долином Струмице, и изврши противнапад. Такође, треба имати на уму да посланство није било згодно примити у тешко проходним планинским крајевима на самој државној граници према непријатељској територији.

На удаљености 25 километара северно од Штипа, на западној страни Кочанске котлине, налази се још један топоним који се својим називом такође може довести у везу са средњовековним местом Голиклин. У питању је брдо Голак на 560 m надморске висине, које се издиже између сеоских насеља Врбица и Соколарци (12 километара северозападно од Кочана) у подножју планине Осогово.⁴⁶ Трифуноски у студији о Кочанској котлини такође наводи да се на атару Врбице и северно од Соколарца, у пределу где се уздиже сува планинска падина, налази потес Голак.⁴⁷ На простору атара села Соколарци и у непосредној околини постоје трагови који сведоче о његовој старини, премда се не може рећи да засигурно потичу из средњове-

44 IVI 1958: Plačkovica 1: 50.000.

45 Трифуноски 1970: 117.

46 IVI 1957: Štip 1: 50.000.

47 Трифуноски 1970: 90, 92.

ковног периода.⁴⁸ Сам назив *Соколарци* упућује на некадашње место одгоја соколова за потребе лова, а самим тим и на боравак владара или властеле у ближој околини у одређеним периодима године. Соколарци се јављају у попису Ћустендилског санџака из 1573. године, у оквиру нахије Кочани, где су посебно забележени и соколари села,⁴⁹ на основу чега се може претпоставити да се можда ради о средњовековном насељу. У Соколарцима су очигледно некада били настањени *соколари* – професионални одгајивачи и дресери соколова у служби владара или властеле, док су дворски соколари у средњовековној Србији иначе најчешће живели у посебним ловачким селима.⁵⁰ Соколари настањени у Соколарцима су соколска гнезда вероватно чували на планини Осогово, будући да се село налази на саставу планинске падине на северу и котлинске равни на југу,⁵¹ где су одгајали подмладак и обучавали га за лов.⁵² Лов сивим соколовима на пернату дивљач и зечева је иначе био један од омиљених видова лова средњовековних српских владара.⁵³

Поред брда Голак су у средњем веку пролазила два крака једне од најважнијих путних траса на простору Македоније. Са источне стране Голака пролазила је главна траса старог римског и значајног средњовековног пута који је повезивао Скопље и Градско (Стоби) у долини Вардара са Штипом (римски Астибо), настављајући даље долином Брегалнице до Царевог села (данашњег Делчева), а затим у долину Струме, одакле је пут био повезан са Војничким (Цариградским) друмом.⁵⁴ На основу повеле Константина Драгаша из 1388. године види се да је део главне трасе, која је од Штипа ишла долином Брегалнице, пролазио поред села Бања, Киселица и Облешево, где је преко брода Масленице на Брегалници прелазио на другу страну реке.⁵⁵ Брдо Голак налази се у близини поменутих сеоских насеља, тачније запад-

48 Изнад села Соколарци налази се узвишење Манастир са црквом Св. Ђорђа из половине XX века, која је настала на рушевинама старог храма, док се источно уздиже брдо Градиште са остацима цигли, ћерамиде и зида. У самом селу постоји црква из 1880. године, која је такође настала на старијем храму, док су на потесу Улица јужно од Соколараца у њивама пронађене надгробне плоче и печене цигле. Трифуноски 1970: 92.

49 Соколоски 1980: 295–296.

50 Мишић 1995: 58–59; Мишић 2019: 105–106.

51 Трифуноски 1970: 92.

52 У прилог томе говори и чињеница да су према поменутом попису соколари живели и у селима у суседству и близини Соколараца. У селу Чешиновци (данашње Чешиново јужно од Соколараца) постојала је махала соколара, док су у селу Тркање под Осоговом (данас Тракања, 4 километра западно од Кочана) такође уписани соколари, где је за попа Петка посебно назначено да је чувар гнезда сокола. Соколоски 1980: 341–342, 374–375.

53 Мишић 1995: 59–61; Мишић 2019: 106–107.

54 Шкриванић 1974: 101.

55 Штетих 2018: 112–113, 116–117; Шкриванић 1974: 101.

но од Бање и Киселице и северозападно од Облешева.⁵⁶ Са западне и северне стране Голака пролазио је други крак овог значајног средњовековног пута, који је идући од Штипа долином Брегалнице код ушћа Злетовске реке скретао ка северу, водећи даље у Злетово и Славиште (долина Криве реке). Идући од ушћа Злетовске реке, пут је најпре избијао на Новосељане (данас Ново Село), пролазећи поред села Врбице, на чијој се источној страни атара налази брдо Голак, док је на северној страни Голака избијао на село Габрово у средњовековном Злетову.⁵⁷

Када је реч о самом називу, јасно је да се топоним Голак свакако може довести у везу са именом *Голиклин*. Уколико кренемо од етимологије средњовековне речи *Goliqueline*, Мошинова претпоставка о преводу српског топонима на француски језик може се и у овом случају узети као логична. Тако је француски назив *Goliqueline* заиста могао настати у виду прилагођеног превода имена *Голак брдо*, који би гласио *Golak colline*. Непосредна околина брда Голак, која захваљујући претходно поменутиим чињеницама упућује на могућност иначе континуираног присуства владара и властеле у периодима лова, представљала је и захвално место на коме се могао уприличити пријем француског посланства. Карлови посланици су, кренувши са Јадранског приморја, могли наставити Зетским путем од Улциња, преко Св. Срђа, Скадра и Дања до Призрена, одакле је било могуће лако стићи до Скопља, а затим долином Вардара или преко Славишта у долину Злетовске реке и Брегалнице.⁵⁸ Такође, посланство је могло ићи и путем од Драча, који се налазио под влашћу Филипа Тарентског, рођака Карла од Валоа, а затим преко Милутинових области, тачније до Дебра, Кичева, Полога и Скопља, пристижући одатле поменутиим трасама у долину Злетовске и Брегалнице,⁵⁹ односно у непосредну близину Голак брда.

У прилог тези да се средњовековни топоним Голиклин са великом вероватноћом може идентификовати са брдом Голак, поред самог назива, специфичности непосредне околине, као и чињенице да се налазило између две изузетно важне средњовековне путне трасе, још значајнији је његов положај у односу на град Штип. Брдо Голак удаљено је од Штипа у правцу севера 25 километара, односно око сат времена јахања. Уколико је град освојен непосредно пред ратификацију уговора, обављену 25. јула 1308. године, може се претпоставити да се краљ Милутин након заузимања Штипа повукао назад у унутрашњост своје државе и утаборио код Голака, одакле је могао лако да надзире тек освојену територију. Противнапад византијске војске могао је

56 IVI 1957: Štip 1: 50.000.

57 Шкриванић 1974: 101–102.

58 Шкриванић 1974: 69–71, 74; Мишић 2014: 113–114.

59 Шкриванић 1974: 77.

уследити на потезу од Солуна долином Вардара, а затим реком Кривом Лакавицом директно до Штипа, или из правца Сера долином Струме и Струмице преко Радовишта такође у долину Криве Лакавице.⁶⁰ У случају противнапада, краљ Милутин се са војском од брда Голак, долином Злетовске реке и Брегалнице, могао брзо спустити до Штипа, како би одбранио тек освојени град, док га је са севера штитила дубина државне територије.

Извори

Баришић, Ферјанчић 1986: Ф. Баришић, Б. Ферјанчић (ур), *Византијски извори за историју народа Југославије 6*, Београд: Византолошки институт САНУ.

Мак Данијел, Мирковић 1989: Г. Мак Данијел, Л. Мирковић, „Данилови настављачи: Данилов Ученик, други настављачи Даниловог зборника“, *Стара српска књижевност у 24 књиге 7*, Београд: Просвета, Српска књижевна задруга.

IVI 1958: Плаћковца 1: 50.000: Izdanje Vojnogeografskog instituta 1958: Плаћковца 1: 50.000; list 176 – 1

IVI 1957: Štip 1: 50.000: Izdanje Vojnogeografskog instituta 1957: Štip 1: 50.000; list 175 – 2

IGI 1957: Плаћковца 1: 50.000: Izdanje Geografskog instituta 1957, Плаћковца 1: 50.000; list 176 – 2

IGI 1958: Kratovo 1:50.000: Izdanje Geografskog instituta 1958, Kratovo 1: 50.000; list 167 – 3

Князевская и др. 2002: О. А. Князевская, Н. А. Кобяк, А. Л. Лифшиц, Н. Б. Тихомиров, А. А. Турилов, Н. Б. Шеламанова (ред.), *Сводный каталог славяно-русских рукописных книг хранящихся в России, странах СНГ и Балтии, XIV век, выпуск 1 (Апокалипсис – Летопись Лаврентьевская)*, Москва: Индрик.

Мишић, Суботин-Голубовић 2003: С. Мишић, Т. Суботин-Голубовић *Светоарханђеловска хрисовуља*, Београд: Историјски институт.

Мишић 2014: С. Мишић, „Хрисовуља цара Стефана Душана о оснивању Злетовске епископије“. *Стари српски архив 13* (2014), 181–206.

Мошин и др. 2011: В. Мошин, С. Ћирковић, Д. Синдик (прир). *Зборник средњовековних ћириличких повеља и писама Србије, Босне и Дубровника I 1186–1321*, Београд: Историјски институт.

Новаковић 2005: С. Новаковић, *Законски споменици српских држава средњег века*, Београд: Лирика (фототипско издање из 1912).

Павић 1986: М. Павић (прир), „Стари српски записи и натписи“. *Стара*

60 Шкриванић 1974: 100.

српска књижевност у 24 књиге 19, Београд: Просвета, Српска књижевна задруга.

Соколовиќ 1980: М. Соколовиќ (прев, ред. и коментар), *Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширни пописни дефтери од XVI век за Кустендилскиот санџак, 5 – 2*, Скопје: Архив на Македонија.

Стојановиќ 1902: Љ. Стојановиќ, *Стари српски записи и натписи 1*, Београд: Српска краљевска академија.

Убичини 1870: А. Убичини, „Уговори о савезу и пријатељству меѓу Карлом од Валоа и посланицима српског краља Уроша, од 27. марта 1308“, *Гласник Српског ученог друштва 10* (1970) 309–341.

Штетић 2018: М. Штетић, „Повеља господина Константина Драгаша Манастиру Вазнесења у Штипу, задужбини војводе Дмитра“, *Стари српски архив 17* (2018) 109–126.

Литература

Антоновиќ 2010: М. Антоновиќ, „Врхлаб“, *Лексикон градова и тргова средњовековних српских земаља*, ред. С. Мишиќ, Београд: Завод за уџбенике, 78–79.

Атанасовски 1990–1991: А. Атанасовски, „Кон прашањето околу местоположбата на имотите на Злетовската епархија во Пијанец, според грамотата на цар Душан од 1347. година“, *Годишен зборник на Филозофскиот факултет 17–18 (43–44)* (1990–1991) 37–48.

Атанасовски 1996: А. Атанасовски, *Пијанец во XIII и XIV век*, Куманово.

Благојевиќ 2001: М. Благојевиќ, *Државна управа у српским средњовековним земљама*, Београд: Службени лист СРЈ (друго издање).

Живковиќ, Петровиќ, Узелац 2013: Т. Живковиќ, В. Петровиќ, А. Узелац, *Анонимни описи Европе ориенталис. Анонимов Опис источне Европе*, критичко издање текста на латинском језику, превод и филолошка анализа: Д. Кунчер, Београд: Историјски институт.

Живојиновиќ 1980: М. Живојиновиќ, „Житије архиепископа Данила II као извор за ратовања Каталанске компаније“, *Зборник радова Византолошког института 19* (1980) Београд, 251–273.

Živojinović 1996: М. Živojinović, „La frontière serbo-byzantine dans les premières décennies du XIVe siècle“, *Byzantio kai Serbia kata ton id' aiwona* (1996) 57–66.

Здравковиќ 1975: И. Здравковиќ, *Средњовековни градови и дворци на Косову*, Београд: Туристичка штампа.

Иванова 1988: О. Иванова, „Исчезнатите месни имиња во областа по сливот на Брегалница“, *Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија 5*, Прилеп: Институт за истражување на старословенската култура, 235–327.

Копривица 2015: М. Копривица, „Држава краљице Јелене“, *Јелена: краљица – монахиња – светитељка*, Манастир Градац, 13–26.

Mavromatis 1974: L. Mavromatis, „La Serbie de Milutin entre Byzance et l'Occident“, *Byzantion* 43 (1973), Bruxelles, 120–150.

Mavromatis 1978: L. Mavromatis, *La fondation de l'empire serbe: Le kralj Milutin*, Thessalonike: Kentron Byzantinon Epeynon.

Мишић 1995: С. Мишић, „Лов у средњовековној Србији“, *Историјски гласник* 1–2 (1995) 51–66.

Мишић 2014: С. Мишић, *Историјска географија српских земаља од 6. до половине 16. века*, Београд: Магелан Прес.

Мишић 2019: С. Мишић, *Српско село у средњем веку*, Београд: Еволута.

Мошин 1977: В. Мошин, „Договорот на крал Урош II Милутин со Карло од Валоа од 1308 година за поделбата на Византиска Македонија“, *Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија* 2, Скопје: Архив на Македонија, 417–443.

Новаковић 1911: С. Новаковић, „Немањинке престонице“, *Глас Српске краљевске академије* 88, други разред 52 (1911) 1–54.

Петровски 1999: Б. Петровски, „Прилог кон прашањето на паѓањето на Штип под српска власт во првата деценија во XIV век“, *Годишен зборник на Филозофски факултет на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје*, 26 (52) (1999) 141–153.

Пурковић 2002: М. Пурковић, *Авињонске папе и српске земље*, Горњи Милановац: ЛИО (прво издање: Пожаревац 1934).

Quicherat 1873: J. Quicherat, „Traité d'alliance et d'amitié entre Charles de Valois et les ambassadeurs de roi de Serbie Ouroch (Extrait)“, *Bibliothèque de l'Ecole des Chartes* 34, 115–118.

Станковић 2012: В. Станковић, *Крал Милутин (1282–1321)*, Београд: Фреска.

Томоски 1978: Т. Томоски, „Овче Поле во средниот век“, *Годишен зборник на Филозофскиот факултет* 4 (30), Скопје 1978, 243–265.

Трифуноски 1970: Ј. Трифуноски, *Кочанска котлина: сеоска насеља и становништво*, Скопје: Универзитетска печатница.

Trifunski 1980: J. Trifunski, „Krivopalanačka oblast“, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slovena* 48 (1980) 205–350.

Ћирковић 1981: С. Ћирковић (ур), *Историја српског народа I. Од најстаријих времена до Маричке битке 1371*, Београд: Српска књижевна задруга.

Ћирковић 1986: С. Ћирковић, „Штип у XIV веку“, *Зборник на трудови посветени на академикот Михаило Апостолски: по повод 75-годишнината од животот*, ур. М. Д. Петрушевски и др., Скопје 1986, 25–37.

Узелац, Радовановић 2013: А. Узелац, Б. Радовановић, „Црквена и световна политика краља Милутина према западним силама почетком XIV века – неколико нових запажања“, *Свети цар Константин и хришћанство I*, ур. Д. Бојовић, Ниш 2013: Центар за црквене студије, 593–608.

Шкриванић 1974: Г. Шкриванић, *Путеви у средњовековној Србији*, Београд: Туристичка штампа.

GOLIQUELINE – UNKNOWN PLACE OF STAY OF KING MILUTIN IN THE SUMMER OF 1308

The subject of this paper is the ubication of the toponym Goliqueline, which appears in the verification document of the French King Philip IV from 1313 as the place where the Serbian King Milutin received the French embassy on July 25th, 1308 and ratified the treaty directed against Byzantium, previously concluded with the titular Latin Emperor Charles of Valois. According to the initial agreement, signed on March 27 of the same year, in the Lys Abbey near Melun, not far from Paris, Štip was in the sphere of interest of Charles of Valois. During the ratification of the treaty, which he carried out in his tents near Goliqueline, King Milutin emphasized his power over Štip, which he obviously took over from Byzantium in the period between the conclusion and ratification of the treaty. Based on the preserved reports about the Serbian-Byzantine conflicts, the earlier attempts to identify Goliqueline, as well as the position of two other toponyms of the similar name, it seems certain that this place should be sought in the vicinity of Štip. It was concluded that the toponym Goliqueline most probably refers to the Golak hill (560 m) on the western side of the Kočani valley, between the villages of Vrbica and Sokolarci at the foot of the Osogovo mountain. In the immediate vicinity of the Golak hill (French: Golak colline), which is located 25 km north of Štip (approximately an hour's ride on horse back), passed important medieval roads, leading directly to Štip. It is assumed that after the conquest of the city, King Milutin, together with his army, withdrew to the interior of his lands, more precisely to Golak hill, where he could have monitored the newly conquered territory, and from where, in the case of the Byzantine counterattack, he could have reached Štip quickly and easily through the valleys of Zletovska and Bregalnica river.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

321.17:929 Милутин, српски краљ(082)
94(497.11)"12/13"(082)
94(495.02)"12/13"(082)
930.85(497.11)"12/13"(082)
930.85(495.02)"12/13"(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп „Краљ Милутин и доба Палеолога: историја, књижевност, културно наслеђе“ (2021 ; Скопље)

Свети краљ Милутин и његово доба : историја, књижевност, уметност : тематски зборник / Међународни научни скуп „Краљ Милутин и доба Палеолога: историја, књижевност, културно наслеђе“, Скопље 24 – 26. октобар 2021. = Holy King Milutin and his Age : History, Literature, Art : thematic Collection of Papers / The International Scientific Conference 'King Milutin and the Palaeologan Age: History, Literature, Cultural Heritage,' Skopje, October 24-26, 2021. ; [уредници издања Јасмина С. Ђирић, Србољуб Убипариповић]. - Крагујевац : Каленић, 2023 (Крагујевац : Гафостил). - 878 стр. : илустр. ; 21 cm

Тираж 1.000. - Обраћање његове светости Патријарха српског господина Порфирија учесницима међународног научног скупа „Краљ Милутин и доба Палеолога“; стр. 15-17. - Стр. 19-22: Воведен збор на међународниот научен собир "Краљ Милутин и доба Палеолога: историја, књижевност, културно наслеђе" одржан на 24 октомври 2021 год. / Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован. - Стр. 23-25: Предивни изданак из доброг корена / Јован, Епископ шумадијски. - Стр. 27-29: Поздравно слово / Зоран Ранковић. - Стр. 31-33: Уводно слово / Милутин Станчић. - Стр. 35-36: Уводно слово / Јевђа А. Јевђевић. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз радове. - Summaries; Сажети.

ISBN 978-86-6008-065-5

а) Милутин, српски краљ (1282-1321) -- Зборници б) Србија -- Историја -- 13в-14в -- Зборници в) Византија -- Историја -- 13в-14в -- Зборници

COBISS.SR-ID 125501961